

הלכות חובל ומזיק פרק ז

א. המזיק ממון חברו הזק שאינו נכר הואיל ולא נשתנה הדבר ולא נפסדה צורתו הרי זה פטור מן התשלומין, דין תורה; אבל מדברי סופרים אמרו, הואיל והפחית דמיהן, הרי זה חייב, ומשלים מה שהפחית מדמיהן.

ב. כיצד: הרי שטמא אכלין טהורים שלחברו, או שדמע פרותיו, או ערב לו טפת יין נסך בתוך יינו שהרי אסר עליו הכל, וכן כל פיוצא בזה שמין מה שהפסיד, ומשלים נזק שלם מן היפה שבנכסיו בדרך כל המזיקין.

ג. ודבר זה, קנס הוא שקנסו אותו חכמים, כדי שלא יהיה כל אחד ואחד מן המשחיתים הולך ומטמא טהרותיו שלחברו, ואומר פטור אני. לפיכך אם מת זה שהזיק הזק שאינו נכר אין גובין הנזק מנכסיו, שלא קנסו חכמים אלא זה שעבר והזיק; אבל היורש שלא עשה כלום, לא קנסו אותו.

ד. וכן המזיק הזק שאינו נכר בשגגה או באנס פטור, שלא קנסו אלא המתכוון להזיק מדעתו. הכוהנים שפגלו את הזבח במזיד, חייבין לשלם; בשוגג, פטורין. וכן העושה מלאכה בפרת חטאת ובמי חטאת במזיד, חייב לשלם; בשוגג, פטור.

ה. הכנים פרה למרבק כדי שתינק ותדוש, והסיח דעתו ממי חטאת פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים.

ו. המנסך יין חברו לעבודה זרה לא נאסר היין, שאין אדם מישאל אוסר דבר שאינו שלו. ואם היה לו בו שתפות, או שהיה משמד שהרי הוא כגוי, או שהתרו בו וקבל ההתראה שהרי הוא משמד הרי זה אוסר היין, וחייב לשלם. והיאך יתחייב זה לשלם, והרי הוא מתחייב בנפשו מפני שמעת שהגביהו נתחייב לשלם, ואינו מתחייב בנפשו עד שינסך.

ז. כל הגורם להזיק ממון חברו, חייב לשלם נזק שלם מן היפה שבנכסיו כשאר המזיקין. אף על פי שאינו הוא המזיק זה הנזק עצמו באחרונה, הואיל והוא הגורם הראשון, חייב.

ח. כיצד: הזורק כלי שלו מראש הגג על גבי פרים וכסתות, ובא אחר וקדם וסלק את הפרים מעל הארץ, ונחבט הפלי בארץ ונשבר חייב נזק שלם כאלו שברו בידו, שסלוק הפרים והכסתות גרם לו שישבר. וכן כל פיוצא בזה.

ט. הזורק כלי שלחברו מראש הגג על גבי פרים וכסתות שלבעל הפלי, וקדם בעל הפלי והסיר הפרים הזורק חייב: שזריקתו, היא הגורם הראשון לשבירת הפלי. ואם קדם אחר וסלקן שניהן חייבין, הזורק והמסלק: ששניהם גרמו לאבד ממונו שלזה.

י. וכן השורף שטרותיו שלחברו, חייב לשלם כל החוב שהיה בשטר, שאף על פי שאין גוף השטר ממון, הרי גרם לאבד הממון: ובלבד שיודה לו המזיק ששטר מקים היה, וכך וכך היה כתוב בו, ומחמת ששרפו, הוא שאינו יכול לגבות החוב; אבל אם לא האמינו, אינו משלים לו אלא דמי הנזר בלבד.

יא. וכן ראובן שהיה נושה בשמעון, ומכר השטר ללוי, וחזר אחר שמכרו, ומחלו לשמעון הרי נפטר שמעון כמו שיתבאר

במקומו, ונתחייב ראובן לשלם ללוי כל מה שבשטר: שהרי גרם לו לאבד השטר, והרי הוא כמי ששרפו. וכן אם מחלו יורש ראובן, משלם המוחל מן היפה שבנכסיו.

יב. וכן העושה עבדו הפותיקי, וחזר ושחררו חייב המשחרר לשלם לבעל החוב: שהרי הפקיע שעבודו, וגרם לאבד ממונו. וכופין את בעל החוב גם הוא, לשחרר העבד כדי שלא יפגע בו ויאמר לו עבדי אתה.

יג. וכן הדוחף מטבע חברו, ונתגלגל וירד לים חייב לשלם. וכן הצורם אֶזֶן הפרה חייב לשלם, שהרי גרם לפחת דמיה. וכן המרקע דינרי חברו, והעביר צורתן חייב לשלם משום גורם. וכן כל פיוצא באלו הדברים.

יד. הזורק כלי מראש הגג לארץ, ולא היה תחתיו פלים, וקדם אחר ושברו במקל כשהוא באויר, קדם שיגיע לארץ הרי זה האחר פטור: שלא שבר אלא כלי שסופו להשבר מיד בודאי; ונמצא כשובר כלי שבור, ואין זה כגורם. וכן כל פיוצא בזה, פטור.

טו. שור שהיה עומד להריגה מפני שהוא מזיק את הבריות, ואילן שהוא עומד לקציצה מפני שהוא מזיק את הרבים, וקדם אחד ושחט שור זה וקצץ אילן זה, שלא מדעת בעליו חייב לשלם לבעלים כמו שיראו הדינים, שהרי הפקיען מלעשות מצוה. ואם טען ואמר, אתה אמרת לי להרגו ולקצצו, הואיל והוא עומד לכך, הרי זה פטור.

טז. וכן מי ששחט חיה או עוף, ובא אחר וכסה הדם שלא מדעת השוחט חייב לתן כמו שיראו הדינים. ויש מי שהורה שהוא נותן קנס קצוב, והוא עשרה זהובים; וכן הורו הגאונים שכל המונע הבעלים מלעשות מצות עשה שהן ראויין לעשותה, וקדם אחר ועשאה משלם לבעלים עשרה זהובים.

יז. שמין למזיק בידו, בדרך ששמין לו אם הזיק ממונו. פיצד: הרי שהרג בהמת חברו, או שבר כליו שמין כמה היתה הבהמה שווה חיה וכמה הנבלה שווה, וכמה היה הפלי שווה והוא שלם וכמה שווה עתה; ומשלם הפחת לנזק עם הנבלה או הפלי השבור, בדרך שבארנו בשורו שהזיק: דין אחד הוא. דרך ענבים שלחברו, שמין לו הזקו. וכן כל פיוצא בזה.

יח. כשגובין הפחת מן המזיק, גובין מן המטלטלין שלו; אם אין לו מטלטלין, גובין מן היפה שבנכסיו. וכן האונס והמפתה והמוציא שם רע, כלן מן היפה שבנכסיו גובין מהן.

יט. כל המזיק ממון חברו, ואינו יודע מה הזיק הרי הנזק נשבע בתקנת חכמים, ונוטל כמו הנגזל: והוא שיטען דברים שהוא אמוד בהן, כמו שבארנו בנגזל.

כ. פיצד: לקח כיס חברו והשליכו לים או לאש, או שמסרו ביד אנס ואבד בעל הכיס אומר זהובים היה מלא, והמזיק אומר איני יודע מה היה בו שמא עפר או תבן היה מלא הרי הנזק נשבע בנקיטת חפץ, ונוטל: והוא, שיטען דברים שהוא אמוד בהן, או אמוד להפקידן אצלו, ודרךן להניחן בכיס וכיוצא בו; אבל אם אין דרךן להניחן בכלי זה, הוא פשע בעצמו.

כא. פיצד: הרי שחטף חמת או סל מלאים ומחפים, והשליכם

לִים או שָׂרָפָן, וְטָעַן הַנִּזְק שְׂמַרְגְּלִיּוֹת הָיוּ בְּתוֹכָן אֵינוּ נֶאֱמָן, וְאֵין מְשַׁבֵּיעִין אוֹתוֹ עַל כֵּךְ: שְׂאִין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מְרַגְלִיּוֹת בְּסָלִים וּבְחֻמָּתוֹת. וְאִם תִּפָּס, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ, אֲלֵא נִשְׁבַּע שְׂמַרְגְּלִיּוֹת הָיוּ בָּהּ, וְנוֹטֵל מִמָּה שֵׁישׁ אֶצְלוֹ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. כב. יָדַע הַמִּזִּיק שֶׁהַכִּיס הָיָה בּוֹ זְהוּבִים, אָבֵל אֵינוּ יוֹדֵעַ כַּמָּה הָיוּ, וְהַנִּזְק אוֹמֵר אֶלְף הָיוּ נוֹטֵל אֶלְף בְּלֹא שְׁבוּעָה: וְהוּא, שִׁיהִיָּה אֲמוּד, שֶׁהָרִי זֶה הַמִּזִּיק מְחִיב שְׁבוּעָה, וְאֵינוּ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּעִנִּין הַפְּקָדוֹן.

הַלְבוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק פָּרַק ח

א. הַמוֹסֵר מִמוֹן חֲבֵרוֹ בִּיד אָנֹס, חַיֵּב לְשַׁלֵּם מִן הַיָּפֶה שֶׁבִּנְכָסָיו; וְאִם מֵת, גּוֹבִין מִיּוֹרְשָׁיו כְּשֶׁאָר כָּל הַמִּזִּיקִין. בֵּין שֶׁהָיָה הָאָנֹס גּוֹי, בֵּין שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה הַמוֹסֵר, חַיֵּב לְשַׁלֵּם כָּל מָה שֶׁלָּקַח הָאָנֹס, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נָשָׂא הַמוֹסֵר וְלֹא נָתַן בְּיָדוֹ, אֲלֵא הִרְגִּיל בַּלְבָּד.

ב. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהֲרָאָה הַמוֹסֵר מַעֲצָמוֹ. אָבֵל אִם אָנֹסוּהוּ גּוֹיִים אוֹ יִשְׂרָאֵל אָנֹס לְהִרְאוֹת, וְהִרְאוֹת הָרִי זֶה פְּטוּר מִן הַתְּשְׁלוּמִין. וְאִם נָשָׂא וְנָתַן בְּיָד אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא אָנוֹס, חַיֵּב לְשַׁלֵּם: שֶׁהַמִּצִּיל עֲצָמוֹ בְּמִמוֹן חֲבֵרוֹ, חַיֵּב לְשַׁלֵּם.

ג. כִּיצַד: הָרִי שֶׁגִּזַּר הַמֶּלֶךְ לְהַבִּיאַ לוֹ יֵין אוֹ תֵּבֶן וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֵלּוֹ, וְעַמֵּד מוֹסֵר וְאָמַר הָרִי יֵשׁ לְפָלוֹנִי אוֹצֵר יֵין אוֹ תֵּבֶן בְּמָקוֹם פָּלוֹנִי, וְהִלְכוּ וְלָקְחוּהוּ חַיֵּב לְשַׁלֵּם. אָנֹסוֹ הַמֶּלֶךְ לַמוֹסֵר זֶה עַד שִׁירָאָה לוֹ אוֹצְרוֹת יֵין אוֹ תֵּבֶן, אוֹ עַד שִׁירָאָה לוֹ מִמוֹן פָּלוֹנִי שֶׁהוּא בּוֹרַח מִלְּפָנָיו, וְהִרְאוֹת לוֹ מִפְּנֵי הָאָנֹס הָרִי זֶה פְּטוּר: שְׂאִם לֹא יִרְאָה לוֹ, יִכְהוּ אוֹ יִמִּיתֵהוּ.

ד. נָשָׂא מִמוֹן חֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ וְנָתַנּוּ לָאָנֹס חַיֵּב לְשַׁלֵּם מִכָּל מָקוֹם, אֵף עַל פִּי שֶׁהַמֶּלֶךְ אָנֹסוֹ לְהַבִּיאַ. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׂאִם אָנֹסוֹ לְהַבִּיאַ וְהַבִּיא חַיֵּב, בְּשְׁלֹא הִגִּיעַ הַמִּמוֹן לְרִשּׁוֹת הָאוֹנֵס. אָבֵל אָנֹס שְׂאִנֹס יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהֲרָאָהוּ, וְעַמֵּד הָאוֹנֵס עַל הַמִּמוֹן וְנַעֲשֶׂה בְּרִשּׁוֹתוֹ, וְאָנֹס אֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהוֹלִיכּוּ לוֹ לְמָקוֹם אַחֵר, וְאִפְּלוֹ הוֹלִיכּוּ זֶה הַמוֹסֵר שֶׁהֲרָאָה הָרִי זֶה פְּטוּר מִלְּשַׁלֵּם: שֶׁכִּיּוֹן שֶׁעַמֵּד הָאוֹנֵס בְּצַד הָאוֹצֵר, כְּבָר אָבֵד כָּל מָה שֵׁישׁ בּוֹ וְכֹאֵלוֹ נִשְׂרָף.

ה. בְּעָלֵי דִין שֶׁהִיתָה בִּינֵיהֶם מְרִיבָה עַל קָרְקַע אוֹ עַל מַטְלָטְלִין, זֶה אוֹמֵר שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר שְׁלִי, וְעַמֵּד אֶחָד מֵהֶן, וּמִסְרָה בְּיַד גּוֹיִים מְנַדִּין אוֹתוֹ, עַד שִׁיַּחֲזִיר הַדְּבָר לְכַמוֹת שֶׁהָיָה וַיִּסְלַק יָד הָאוֹנֵס מִבִּינֵיהֶם, וַיַּעֲשֵׂה דִין בְּיִשְׂרָאֵל.

ו. מִי שֶׁנִּתְפָּס עַל חֲבֵרוֹ, וְלָקַחוּ מִמֶּנּוּ גּוֹיִים מִמוֹן בְּגִלָּל חֲבֵרוֹ אֵין חֲבֵרוֹ חַיֵּב לְשַׁלֵּם. וְאֵין לָךְ מִי שֶׁנִּתְפָּס עַל חֲבֵרוֹ, וְהָיָה חֲבֵרוֹ חַיֵּב לְשַׁלֵּם לוֹ: חוּץ מִן הַנִּתְפָּס מִפְּנֵי הַמָּס הַקָּצוּב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ בְּכָל שָׁנָה, אוֹ הַנִּתְפָּס עַל הַתְּשׁוּרָה שֶׁנּוֹתֵן כָּל אִישׁ וְאִישׁ לְמֶלֶךְ כְּשִׁיעֵבֵר עֲלֵיהֶם הוּא אוֹ חִילוֹתָיו הָרִי זֶה חַיֵּב לְשַׁלֵּם לוֹ. וְהוּא, שִׁיקְחוּ מִמֶּנּוּ בִּפְרוּשׁ בְּגִלָּל פָּלוֹנִי בְּפָנֵי עֲדִים.

ז. מִי שֵׁישׁ עָלָיו עֲדִים שֶׁמִּסֵּר מִמוֹן חֲבֵרוֹ, כְּגוֹן שֶׁהֲרָאָה מַעֲצָמוֹ, אוֹ שֶׁנֶּאֱנָס וְנָשָׂא וְנָתַן בְּיָד, וְלֹא יָדָעוּ הָעֲדִים כַּמָּה הַפְּסִידוֹ

במסירתו, והנמסר טוען כך וכך הפסידני, והמוסר כופר במה שטענו אם תפס הנמסר, אין מוציאין מידו, אלא נשבע בנקיטת חפץ, וזוכה במה שתפס; ואם לא תפס, אין מוציאין מן המוסר אלא בראיה ברורה.

ח. ואין משביעין את המוסר שהראה מעצמו, לא שבועה חמורה ולא שבועת הסת, מפני שהוא רשע, ואין לך פסול יתר מזה. אבל המוסר שאנסוהו להראות או להביא, ונשא ונתן ביד אף על פי שהוא חייב לשלם, אינו רשע, אלא בן תשלומין הוא בלבד, ומשביעין אותו כשאר הכשרין.

ט. אסור למסר ישראל ביד גויים, בין בגופו בין בממונו, ואפלו היה רשע ובעל עברות, ואפלו היה מצור לו ומצער. וכל המוסר ישראל ביד גויים, בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא.

י. מתר להרג המוסר בכל מקום, ואפלו בזמן הזה שאין דנין דיני נפשות. ומתר להרגו קדם שימסר, אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו, ואפלו ממון קל הרי התיר עצמו למיתה, ומתרין בו ואומרין לו אל תמסר. אם העיז פניו ואמר לא כי, אלא אמסרנו מצוה להרגו; וכל הקודם להרגו, זכה.

יא. עשה המוסר אשר זמם ומסר, יראה לי שאסור להרגו: אלא אם כן החזק למסר הרי זה יהרג, שמא ימסר אחרים. ומעשים בכל זמן בערי המערב להרג המוסרים שהחזקו למסר ממון ישראל, ולמסר את המוסרים ביד הגויים להרגם ולהכותם ולאסרם כפי רשעם.

יב. וכן כל המצר לצבור ומצער אותן, מתר למסרו ביד גויים להכותו ולאסרו ולקנסו; אבל מפני צער יחיד, אסור למסרו. ואסור לאבד ממונו של מוסר, ואף על פי שמתר לאבד גופו, שהרי ממונו ראוי ליורשיו.

יג. רודף שהיה רודף אחר חברו להרגו, או לדבר עברה, ושבר את הכלים, בין שלנרדף בין שלכל אדם פטור מן התשלומין, מפני שהוא מתחייב בנפשו: שכיון שרדף, התיר עצמו למיתה. יד. נרדף ששבר כלים שלרודף, פטור: לא יהא ממונו חייב מגופו. ואם שבר כלי אחרים, חייב שהמציל עצמו בממון חברו, חייב.

טו. מי שרדף אחר הרודף להושיע הנרדף, ושבר את הכלים בין שלרודף בין שלכל אדם פטור: ולא מן הדין, אלא תקנה היא שלא ימנע מלהציל, או יתמהמה, ויעיז בעת שירדף.

טז. ספינה שחשבה להשבר מכבד המשאוי, ועמד אחד מהן והקל ממשאה, והשליך בים פטור: שהמשא שבה כמו רודף אחריהם להרגם, ומצוה רבה עשה שהשליך והושיעם.

הלכות רוצח ושמירת נפש

יש בכללן שבע עשרה מצוות שבע מצוות עשה, ועשר מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לרצח; (ב) שלא לקח כפר

לִנְפֶשׁ רוֹצֵחַ, אֲלֵא יוֹמֶת; (ג) לְהַגְלוֹת הַרוֹצֵחַ בְּשַׁגָּגָה; (ד) שְׁלֹא לִקַּח כֹּפֶר לְמַחֲיֵב גְּלוֹת; (ה) שְׁלֹא יוֹמֶת הַרוֹצֵחַ כְּשִׁירֹצֵחַ, קֶדֶם עֲמִידָה בַּדִּין; (ו) לְהַצִּיל הַנֶּרְדָּף בְּנַפְשׁוֹ שְׁלֹרֹדֶף; (ז) שְׁלֹא לְחוּס עַל הַרֹדֶף; (ח) שְׁלֹא לַעֲמֹד עַל דָּם; (ט) לְהַפְרִישׁ עָרֵי מִקְלָט וּלְכוּן לָהֶם הַדֶּרֶךְ; (י) לַעְרֹף אֶת הָעֹגֵלָה בְּנַחֲלָה; (יא) שְׁלֹא יַעֲבֹד בְּאוֹתָהּ קִרְקַע וְלֹא תִזְרַע; (יב) שְׁלֹא לְשׁוּם דָּמִים; (יג) לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה; (יד) שְׁלֹא יִכְשִׁיל תָּמִים בַּדֶּרֶךְ; (טו) לְפָרֵק עִם מִי שֶׁנִּכְשַׁל בַּדֶּרֶךְ; (טז) לְטַעַן עִמּוֹ; (יז) שְׁלֹא יִנְיַחוּ בַּדֶּרֶךְ נִבְהָל בְּמִשְׁאֵל וַיִּלָּךְ לוֹ. וּבְאוֹר מַצּוֹת אֵלּוּ בַּפְּרָקִים אֵלּוּ.

הַלְבוֹת רוֹצֵחַ וְשִׁמִּירַת נֶפֶשׁ פָּרֵק א

א. כָּל הוֹרֵג נֶפֶשׁ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִרְצַח" (שְׁמוֹת כ, יב; דְּבָרִים ה, טז). וְאִם רָצַח בְּזִדּוֹן בְּפָנֵי עֵדִים מִיתָתוֹ בְּסִיף, שֶׁנֶּאֱמַר "נָקָם, יִנָּקֶם" (שְׁמוֹת כא, כ): מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ שִׁזּוֹ מִיתַת סִיף; בֵּין שֶׁהֵרֵג אֶת חֲבֵרוֹ בְּבִרְזָל, בֵּין שֶׁשָּׂרְפוֹ בָּאֵשׁ מִיתָתוֹ בְּסִיף.

ב. מַצּוּה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, שֶׁנֶּאֱמַר "גּוֹאֵל הַדָּם, הוּא יָמִית אֶת-הָרֹצֵחַ" (בְּמִדְבָר ל, יט); וְכָל הָרֹאֵי לִירֶשֶׁה, הוּא גּוֹאֵל הַדָּם. לֹא רָצָה גּוֹאֵל הַדָּם, אוֹ שְׁלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִמִּיתוֹ, אוֹ שָׁאִין לוֹ גּוֹאֵל דָּם בֵּית דִּין מְמִיתִין אֶת הַרוֹצֵחַ בְּסִיף.

ג. הָאֵב שֶׁהֵרֵג אֶת בְּנוֹ אִם הָיָה לְנֶהְרֵג בֶּן הָרִי זֶה הוֹרֵג אָבִי אָבִיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹאֵל; וְאִם אִין לוֹ בֶּן אִין אֶחָד מִן הָאֲחִין נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהִמִּית אֶת אָבִיו, אֲלֵא בֵית דִּין מְמִיתִין אוֹתוֹ. וְאֶחָד הַזִּכָּר וְאֶחָד הַנְּקֵבָה בְּגֹאֵלֶת הַדָּם.

ד. וּמִזְהָרִין בֵּית דִּין שְׁלֹא לִקַּח כֹּפֶר מִן הַרוֹצֵחַ, וְאֶפְלוּ נָתַן כָּל מָמוֹן שְׁבַעוּלָם, וְאֶפְלוּ רָצָה גּוֹאֵל הַדָּם לְפָטְרוֹ: שָׁאִין נַפְשׁוֹ שְׁלֹזָה הַנֶּהְרֵג קִנְיִן גּוֹאֵל הַדָּם, אֲלֵא קִנְיִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ" (בְּמִדְבָר ל, לא). וְאִין לֶךְ דְּבַר שֶׁהַקְפִּידָה תוֹרָה עָלָיו כְּשִׁפִּיכוֹת דָּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-תַחְנִיפוּ אֶת-הָאָרֶץ. . . כִּי הַדָּם, הוּא יַחְנִיף אֶת-הָאָרֶץ" (בְּמִדְבָר ל, לג).

ה. רוֹצֵחַ שֶׁהֵרֵג בְּזִדּוֹן אִין מְמִיתִין אוֹתוֹ הָעֵדִים וְלֹא הָרֹאִים אוֹתוֹ, עַד שֶׁיָּבֹאוּ לְבֵית דִּין וַיְדִינֵהוּ לְמִיתָה: שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ, עַד-עָמְדוֹ לְפָנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט" (בְּמִדְבָר ל, יב). וְהוּא הַדִּין לְכָל מַחֲיָבִי מִיתַת בֵּית דִּין שֶׁעָבְרוּ וַעֲשׂוּ, שָׁאִין מְמִיתִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּגְמַר דִּינָם בְּבֵית דִּין.

ו. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשַׁעֲבֵר וַעֲשֶׂה הָעוֹוִן שֶׁחַיֵּב עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין; אֲבָל הַרֹדֶף אַחֵר חֲבֵרוֹ לְהִרְגוֹ, אֶפְלוּ הָיָה הַרֹדֶף קָטָן הָרִי כָּל יִשְׂרָאֵל מִצּוּרִין לְהַצִּיל הַנֶּרְדָּף מִיַּד הַרֹדֶף, וְאֶפְלוּ בְּנַפְשׁוֹ שְׁלֹרֹדֶף.

ז. פִּיצֵד: אִם הִזְהִירוּהוּ, וְהָרִי הוּא רוֹדֵף אַחֲרָיו אֵף עַל פִּי שְׁלֹא קִבַּל עָלָיו הַתִּרְאָה, כִּיּוֹן שֶׁעֲדִין הוּא רוֹדֵף הָרִי זֶה נֶהְרֵג. וְאִם יָכוֹלִים לְהַצִּילוֹ בְּאֶבֶר מֵאֲבָרֵי הַרֹדֶף כְּגוֹן שֶׁיָּכּוּ אוֹתוֹ בַּחֹץ אוֹ בְּאֶבֶן אוֹ בְּסִיף, וַיִּקְטְעוּ אֶת יָדוֹ אוֹ יִשְׁבְּרוּ אֶת רִגְלוֹ אוֹ יִסְמוּ אֶת עֵינָיו עוֹשִׂין. וְאִם אִינָן יָכוֹלִין לְכוּן, וְלֹא לְהַצִּילוֹ אֲלֵא אִם

בן הָרִגְוָהוּ לְרֹדֶף הָרִי אֵלּוּ הוֹרְגִין אוֹתוֹ, וְאֵף עַל פִּי שְׁעֵדִין
לֹא הָרַג: שְׁנֵאמָר "וְקִצְתָּהּ, אֶת-כַּפָּה: לֹא תַחוּס, עֵינֶךָ" (דברים
כה, יב).

ח. אֶחָד מְבוֹשִׁיו, וְאֶחָד כָּל דָּבָר שֵׁשׁ בּוֹ סִכְנַת נַפְשׁוֹת, אֶחָד
הָאִישׁ שְׁאַחֲזוֹ אֶת הָאִשָּׁה עֲנִין הַפְּתוּב שְׁכָל הַחוּשֵׁב לְהַכּוֹת חֲבֵרוֹ
הַכִּיָּה הַמְּמִיתָה אוֹתוֹ, מְצִילִין אֶת הַנֶּרְדֵּף בְּכַפּוֹ שְׁלֹרֹדֶף; וְאִם
אֵינָן יְכוּלִין מְצִילִין אוֹתוֹ אֵף בְּנַפְשׁוֹ, שְׁנֵאמָר "לֹא תַחוּס, עֵינֶךָ"
(דברים כה, יב): הָרִי זֶה מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שְׁלֹא לַחוּס עַל נַפְשׁ
הַרֹדֶף.

ט. לְפִיכֶךָ הוֹרוּ חֲכָמִים שֶׁהַעֲבָרָה שֶׁהִיא מְקֻשָּׁה לִילֵד מִתֵּר לַחֲתָן
הַעֲבֹר בְּמַעִיָּה, בֵּין בָּסֵם בֵּין בֵּיד: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּרֹדֶף אַחֲרֶיהָ
לְהַרְגָּהּ. וְאִם מִשְׁהוּצִיא רֹאשׁוֹ, אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, שְׂאִין דּוֹחִין נַפְשׁ
מִפְּנֵי נַפְשׁ, וְזֶה הוּא טָבְעוֹ שְׁלַעוּלָם.

י. אֶחָד הַרֹדֶף אַחֵר חֲבֵרוֹ לְהַרְגּוֹ, אוֹ רֹדֶף אַחֵר נַעֲרָה מֵאַרְסָה
לְאַנְסָה שְׁנֵאמָר "כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל-רַעְהוֹ, וְרָצְחוֹ נַפְשׁ
כֵּן, הַדָּבָר הַזֶּה" (דברים כב, כו). וְהָרִי הוּא אוֹמֵר "צַעֲקָה, הַנַּעֲרָה
הַמֵּאֲרָשָׁה, וְאֵין מוֹשִׁיעַ, לָּהּ" (דברים כב, כז); הֵא יֵשׁ לָּהּ מוֹשִׁיעַ
מוֹשִׁיעָה בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא יְכוּל לְהוֹשִׁיעָהּ, וְאַפְלוּ בְּהַרְיָגָתָהּ
הַרֹדֶף.

יא. וְהוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר כָּל הָעֲרִיּוֹת, חוּץ מִן הַבְּהֵמָה; אֲבָל הַזְּכוּר,
מְצִילִין אוֹתוֹ בְּנַפְשׁ הַרֹדֶף כַּשֹּׂאֵר עֲרִיּוֹת. אֲבָל הַרֹדֶף אַחֵר
הַבְּהֵמָה לְרַבְעָה, אוֹ שְׂרָדֶף לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת, אוֹ לַעֲבֹד
עֲבוּדָה זָרָה אֵף עַל פִּי שֶׁהַשַּׁבָּת וְעֲבוּדָה זָרָה עֵיקָרֵי הַדֵּת אֵין
מְמִיתִין אוֹתוֹ עַד שִׁיעֲשֶׂה, וַיִּבְיֵאוּהוּ לְבֵית דִּין, וַיְדִינוּהוּ, וַיָּמוּת.

יב. רֹדֶף אַחֵר עֲרוּהָ, וְתַפְסָהּ וְשָׁכַב וְהַעֲרָה אֵף עַל פִּי שְׁלֹא גָמַר
בִּיאָתוֹ, אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ עַד עֲמֻדוֹ בְּדִין. רֹדֶף אַחֵר עֲרוּהָ, וְהָיוּ
אַחֲרֵים רֹדְפִין אַחֲרָיו לְהַצִּילָהּ, וְאִמְרָה לָהֶם הַנִּיחוּהוּ, כִּדִּי
שְׁלֹא יַהַרְגֵנִי אֵין שׁוֹמְעִין לָּהּ, אֲלֹא מִבְּהִילִין אוֹתוֹ וּמוֹנְעִין אוֹתוֹ
מִלְּבַעַל בְּאַבְרָיו; וְאִם אֵינָן יְכוּלִין לְמַנְעוֹ בְּאַבְרָיו, אֲפָלוּ בְּנַפְשׁוֹ
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

יג. כָּל הַיְכוּל לְהַצִּיל בְּאַבֵּר מֵאַבְרָיו, וְלֹא טָרַח בְּכֶךָ, אֲלֹא הַצִּיל
בְּנַפְשׁוֹ שְׁלֹרֹדֶף, וְהַרְגּוֹ הָרִי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים, וְחַיֵּב מִיתָה; אֲבָל
אֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין אוֹתוֹ.

יד. כָּל הַיְכוּל לְהַצִּיל, וְלֹא הַצִּיל עוֹבֵר עַל "לֹא תַעֲמֹד עַל-דָּם
רַעֲךָ" (ויקרא יט, טז). וְכֵן הָרוּאָה אֶת חֲבֵרוֹ טוֹבֵעַ בַּיָּם, אוֹ לִסְטִים
בָּאִים עָלָיו, אוֹ חִיָּה רָעָה בָּאָה עָלָיו, וַיְכוּל לְהַצִּילוֹ הוּא בַּעֲצָמוֹ,
אוֹ שִׁישְׁכּוֹר אַחֲרֵים לְהַצִּילוֹ, וְלֹא הַצִּיל, אוֹ שִׁשְׁמַע גּוֹיִים אוֹ
מוֹסְרִים מַחֲשָׁבִים עָלָיו רָעָה אוֹ טוֹמְנִין לוֹ פֶּחַ, וְלֹא גָלָה אֶזְן
חֲבֵרוֹ וְהוֹדִיעֵנוּ, אוֹ שִׁידַע בְּגוֹי אוֹ בְּאַנָּס שֶׁהוּא קוֹבֵל עַל חֲבֵרוֹ,
וַיְכוּל לְפִיסוֹ בְּגִלָּל חֲבֵרוֹ וּלְהַסִּיר מֵהַ בְּלָבוֹ וְלֹא פִיסוֹ, וְכָל כִּיּוּצָא
בְּדַבָּרִים אֵלּוּ הַעוֹשֶׂה אוֹתָם עוֹבֵר עַל "לֹא תַעֲמֹד עַל-דָּם רַעֲךָ".

טו. הָרוּאָה רֹדֶף אַחֵר חֲבֵרוֹ לְהַרְגּוֹ, אוֹ אַחֵר עֲרוּהָ לְבַעֲלָהּ,
וַיְכוּל לְהַצִּיל, וְלֹא הַצִּיל הָרִי זֶה בְּטַל מְצוֹת עֲשֶׂה, שֶׁהִיא
"וְקִצְתָּהּ, אֶת-כַּפָּה" (דברים כה, יב); וְעֹבֵר עַל שְׁנֵי לְאוּיִן, עַל "לֹא
תַחוּס, עֵינֶךָ" (שם) וְעַל "לֹא תַעֲמֹד עַל-דָּם רַעֲךָ" (ויקרא יט, טז).
אֵף עַל פִּי שְׂאִין לוֹקִין עַל לְאוּיִן אֵלּוּ, מִפְּנֵי שְׂאִין בָּהֶן מַעֲשֶׂה.

חֲמוּרִים הֵם : שְׁכַל הַמַּאֲבֵד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כָּאֵלֹה אֶבֶד כָּל
הָעוֹלָם כָּלוּ ; וְכָל הַמְּקַיִם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כָּאֵלֹה קַיִם כָּל
הָעוֹלָם כָּלוּ.